Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

17. juuli 2014*

Sotsiaalpoliitika — EÜ artikkel 141 — Meeste ja naiste võrdne tasustamine — Ennetähtaegselt pensionile jäämine koos võimalusega saada kohe pensioni — Staažilisa pensioni arvutamise eesmärgil — Eelised, millest saavad kasu peamiselt naisametnikud — Kaudne diskrimineerimine — Objektiivne põhjendus — Tõeline huvi saavutada väidetud eesmärk — Ühtne rakendamine — EÜ artikli 141 lõige 4 — Meetmed, mille eesmärk on heastada halvemusi naiste tööalases karjääris — Kohaldamatus

Kohtuasjas C-173/13,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Cour administrative d'appel de Lyon'i (Prantsusmaa) 3. aprilli 2013. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 9. aprillil 2013, menetluses

Maurice Leone,

Blandine Leone

versus

Garde des Sceaux, ministre de la Justice,

Caisse nationale de retraite des agents des collectivités locales,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president L. Bay Larsen, kohtunikud M. Safjan ja J. Malenovský, A. Prechal (ettekandja) ja K. Jürimäe,

kohtujurist: N. Jääskinen,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— M. ja B. Leone, esindaja: advokaat B. Madignier,

— Caisse nationale de retraite des agents des collectivités locales, esindaja: J.-M. Bacquer,

— Prantsusmaa valitsus, esindajad: M. Hours, G. de Bergues ja S. Menez,

— Euroopa Komisjon, esindaja: D. Martin,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

olles 27. veebruari 2014. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb ELTL artikli 157 tõlgendamist.

2 Eelotsusetaotlus on esitatud M. ja B. Leone'i kohtuvaidluses Garde des Sceaux', ministre de la Justice'i (justiitsminister) ja Caisse nationale de retraite des agents des collectivités locales'iga (kohalike omavalitsusüksuste teenistujate riiklik pensionikassa, edaspidi „CNRACL") seoses Prantsuse riigilt hüvitise nõudmisega kahju eest, mida need isikud kandsid seetõttu, et CNRACL ei võimaldanud M. Leone'il jääda ennetähtaegselt pensionile koos võimalusega saada kohe pensioni ega saada staažilisa pensioni arvutamise eesmärgil.

Õiguslik raamistik

3 Prantsuse tsiviil- ja sõjaväepensionide seadustiku (edaspidi „pensioniseadustik") artikkel L. 1 sätestab:

„Pension on isiklik ja eluaegne rahaline hüvitis, mida makstakse tsiviil- ja sõjaväeametnikele ning nende surma järel nende seadusjärgsetele õigusjärglastele tasuks teenete eest, mida nad on osutanud kuni nende teenistuse lõppemiseni.

Pensioni suurus määratakse osutatud teenete taseme, kestuse ja laadi alusel ning see tagab selle saajale karjääri lõppedes elatustaseme, mis vastab tema ameti väärikusele."

Sätted, mis reguleerivad ennetähtaegselt pensionile jäämist koos võimalusega saada kohe pensioni

4 Eelotsusetaotlusest nähtuvalt võivad tsiviilametnikud jääda teatud tingimustel ennetähtaegselt pensionile koos võimalusega saada kohe pensioni.

5 Nende tingimuste hulka kuuluvad tingimused, mis on ette nähtud pensioniseadustiku artikli L. 24 I lõike punkti 3 redaktsioonis, mis tuleneb 2004. aasta eelarve parandamist käsitleva 30. detsembri 2004. aasta seaduse nr 2004-1485 (*JORF* 31.12.2004, lk 22522) artiklist 136, mis sätestab:

„I.– Pensioni hakatakse maksma:

[...]

3) kui tsiviilametnikul on kolm last, kes on elus või sõjas hukkunud, või üks üle ühe aasta vanune elus laps, kes on 80-protsendilise või suurema puudega, tingimusel et ametnik on iga lapse jaoks tegevuse katkestanud Conseil d'État' dekreedis kehtestatud tingimustel.

Eelmises lõigus nimetatud tegevuse katkestamisega samastatakse ajavahemikud, mille vältel Conseil d'État' dekreedis kehtestatud tingimustel ei kuulunud põhipensioniskeemi kohustuslikud sissemaksed tasumisele.

Eelmises lõigus nimetatud lastega samastatakse artikli L. 18 II lõikes loetletud lapsed, keda isik on kasvatanud selle artikli III lõikes ette nähtud tingimustel".

6 Pensioniseadustiku artikli L. 18 II lõike kolmandas kuni kuuendas lõigus on toodud järgmine loetelu:

„abikaasa varasemast abielust sündinud lapsed, väljaspool abielu sündinud lapsed, kelle põlvnemine on tuvastatud, ja lapsendatud lapsed;

lapsed, kelle hooldusõigus on antud üle pensionärile või tema abikaasale;

lapsed, kes on antud pensionäri või tema abikaasa eestkoste alla, kui eestkostega kaasneb lapse tegelik ja püsiv hooldamine;

lapsed, kelle pensionär või tema abikaasa on võtnud oma koju kasvatada, kui ta vastavalt Conseil d'Etat' dekreedis sätestatud tingimustele tõendab, et ta on last tegelikult ja püsivalt hooldanud."

7 Pensioniseadustiku artikli 18 III lõige sisaldab järgmisi täpsustusi:

„Sõjas hukkunud lapsed välja arvatud, peab last olema kasvatatud vähemalt üheksa aasta vältel kas enne tema 16-aastaseks saamist või enne, kui ta lakkas olemast ülalpeetav sotsiaalkindlustuse seadustiku artiklite L. 512-3 ja R. 512-2–R. 512-3 tähenduses.

Eelmises lõigus ette nähtud ajavahemiku kestuse arvutamisel võetakse vajadusel arvesse aega, mille jooksul kasvatas pärast pensionäri surma lapsi tema abikaasa."

8 Pensioniseadustiku artikli R. 37 redaktsioonis, mis tuleneb 10. mai 2005. aasta dekreedist nr 2005-449, mis on vastu võetud 2004. aasta eelarve parandamist käsitleva 30. detsembri 2004. aasta seaduse nr 2004-1485 artikli 136 rakendamiseks ja millega muudetakse tsiviil- ja sõjaväepensionide seadustikku (*JORF*, 11.5.2005, lk 8174), on ette nähtud järgmist:

„I. – Artikli L. 24 I lõike punkti 3 esimeses lõigus ette nähtud tegevuse katkestamine peab olema kestnud vähemalt kaks järjestikust kuud ja peab olema aset leidnud siis, kui ametnik oli kohustusliku pensioniskeemi kohaselt kindlustatud. Üheaegsete sündide või lapsendamiste korral peab kõigi laste kohta arvessevõetav tegevuse katkestamine olema samuti kestnud kaks kuud.

Tegevuse katkestamine on pidanud toimuma ajavahemikus sünnile või lapsendamisele eelnenud neljanda nädala esimesest päevast kuni sünnile või lapsendamisele järgnenud 16. nädala viimase päevani.

Erandina eelmises lõigus sätestatust peab laste puhul, kes on loetletud artikli L. 18 II lõike kolmandas, neljandas, viiendas ja kuuendas lõigus ja keda huvitatud isik on kasvatanud selle artikli III lõikes ette nähtud tingimustel, tegevuse katkestamine olema toimunud kas enne nende 16-aastaseks saamist või enne, kui nad lakkasid olemast ülalpeetavad sotsiaalkindlustuse seadustiku artiklite L. 512-3 ja R. 512-2–R. 512-3 tähenduses.

II. – Tegevuse katkestamise kestuse arvutamisel võetakse arvesse ajavahemikke, mis vastavad töölepingu peatamisele või teenistuse katkestamisele, mis on toimunud seoses:

a) rasedus- ja sünnituspuhkuse […];

b) isapuhkuse […];

c) lapsendamispuhkuse […];

d) lapsehoolduspuhkuse […];

e) vanema järelevalve puhkuse […];

f) alla kaheksa-aastase lapse kasvatamise puhkusega […].

III. –
Artikli L. 24 I lõike punkti 3 teises lõigus nimetatud ajavahemikud on sellised, mille vältel ei pidanud huvitatud isik sissemakseid tegema ja mille vältel ta ei tegelenud mingi kutsetegevusega.”

Pensionilisa reguleerivad sätted

9 Caisse nationale de retraites des agents des collectivités locales’is kindlustatud ametnike pensioniskeemi käsitleva 26. detsembri 2003. aasta dekreedi nr 2003-1306 (*JORF* 30.12.2003, lk 22477) artikkel 15 sätestab:

„I. – Tegelikult töötatud aastatele lisandub riigiametnikele ette nähtud tingimustel järgmine pensionilisa:

[...]

2) nelja trimestri pikkune pensionilisa, tingimusel et ametnikud on tegevuse katkestanud seoses iga registreeritud abielust sündinud ja väljaspool abielu sündinud lapsega, kes on sündinud enne 1. jaanuari 2004, iga lapsega, kelle nad on lapsendanud enne 1. jaanuari 2004, ning tingimusel et ametnik on neid lapsi kasvatanud vähemalt üheksa aastat enne nende 21-aastaseks saamist, ning iga artikli 24 II lõikes loetletud muu lapsega, kes võeti ülalpidamisele enne 1. jaanuari 2004.

Tegevus peab olema olnud katkestatud vähemalt kaks järjestikust kuud ja peab olema aset leidnud seoses rasedus- ja sünnituspuhkuse, lapsendamispuhkuse, lapsehoolduspuhkuse või vanema järelevalve puhkuse […], või alla kaheksa-aastase lapse kasvatamise puhkusega […]

Punkt 2 kehtib alates 28. maist 2003 makstava pensioni suhtes;

3) punktis 2 ette nähtud pensionilisa saavad naissoost ametnikud, kes sünnitasid oma õpinguaastatel enne 1. jaanuari 2004 ja enne avalikku teenistusse astumist, kui teenistusse astumine toimus kahe aasta jooksul pärast konkursil osalemiseks vajaliku diplomi saamist, ilma et nende suhtes kohaldataks tegevuse katkestamise tingimust;

[...]”.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

10 M. Leone töötas aastatel 1984–2005 Lyoni haiglas meditsiinivennana kui haiglasektori avalik teenistuja.

11 M. Leone palus 4. aprillil 2005 luba jääda ennetähtaegselt pensionile koos võimalusega saada kohe pensioni kui isa, kellel on kolm last, kes on sündinud 9. oktoobril 1990, 31. augustil 1993 ja 27. novembril 1996.

12 CNRACL jättis tema taotluse 18. aprilli 2005. aasta otsusega rahuldamata põhjendusel, et M. Leone ei ole seoses iga lapsega kutsetegevust katkestanud, nagu nõuab pensioniseadustiku artikli L. 24 I lõike punkt 3. Kaebus, mille M. Leone selle otsuse peale esitas, jäeti Tribunal administratif de Lyoni 18. mai 2006. aasta määrusega läbi vaatamata.

13 M. Leone ja tema abikaasa algatasid 31. detsembril 2008 kohtumenetluse eesmärgiga saada hüvitist kahju eest, mis on neile tekitatud M. Leone'i kaudse diskrimineerimisega, mis on vastuolus liidu õigusega. Diskrimineerimine tulenes esiteks pensioniseadustiku artiklitest L. 24 ja R. 37, mis käsitlevad ennetähtaegselt pensionile jäämist koos võimalusega saada kohe pensioni, ning teiseks dekreedi nr 2003/1306 artikli 15 punktist 2, mis käsitleb pensionilisa.

14 Kuna Tribunal administratif de Lyon jättis 17. juuli 2012. aasta otsusega nende kaebuse rahuldamata, esitasid abikaasad Leone'id selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse Cour administrative d'appel de Lyonile.

15 Tõdedes, et riigi vastutus võib tekkida, kui seadused lähevad vastuollu Prantsuse Vabariigi rahvusvaheliste kohustustega, otsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [pensioniseadustiku] artiklit L. 24 koostoimes artikliga R. 37, nagu neid on muudetud [seadusega nr 2004-1485] ja [dekreediga nr 2005-449], saab pidada õigusnormiks, mis toob kaasa meeste ja naiste vahelise kaudse diskrimineerimise [ELTL] artikli 157 tähenduses?

2. Kas [dekreedi 2003-1306] artiklit 15 saab pidada õigusnormiks, mis toob kaasa meeste ja naiste vahelise kaudse diskrimineerimise [ELTL] artikli 157 tähenduses?

3. Kas juhul, kui vastus ühele kahest esimesest küsimusest on jaatav, võib niisugune kaudne diskrimineerimine olla [ELTL] artikli 157 lõike 4 alusel põhjendatud?"

Menetlus Euroopa Kohtus

16 Pärast kohtujuristi ettepaneku ärakuulamist esitasid abikaasad Leone'id 25. märtsil 2014 Euroopa Kohtu kantseleisse taotluse, et käesolev kohtuasi määrataks Euroopa Kohtu suurkojale ja uuendataks menetluse suuline osa.

17 Oma taotluse põhjendamiseks väidavad asjaosalised lisaks sellele, et nad ei nõustu kohtujuristi ettepanekuga, esiteks sisuliselt seda, et 20. jaanuaril 2014 võeti vastu pensionireform, mis küll ei muuda põhikohtuasjas kõne all olevaid eeliseid, kuid näeb siiski ette tulevase aruande koostamise valitsuse poolt ja pensioniskeemiga hõlmatud peresoodustuste ümbersõnastamise. See on uus asjaolu, mis õigustab suulise menetluse uuendamist.

18 Teiseks väidavad põhikohtuasja kaebajad, et ei Prantsusmaa valitsus oma seisukohtades ega kohtujurist oma ettepanekus ei ole maininud nõukogu 24. juuli 1986. aasta direktiivi 86/378/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta kutsealastes sotsiaalkindlustuskavades (EÜT L 225, lk 40; ELT eriväljaanne 05/01, lk 327), mida on muudetud nõukogu 20. detsembri 1996. aasta direktiiviga 96/97/EÜ (EÜT 1997, L 46, lk 20; ELT eriväljaanne 05/03, lk 232). Seetõttu saavad kaebajad tugineda asjaolule, et on olemas argument, mille üle pooled ei ole vaielnud, ning see õigustab menetluse suulise osa uuendamist.

19 Esiteks, seoses taotlusega määrata kohtuasi Euroopa Kohtu suurkojale olgu kõigepealt meenutatud, et ükski Euroopa Liidu Kohtu põhikirja säte ega Euroopa Kohtu kodukorra säte ei näe ette niisuguse taotluse esitamist eelotsusemenetluses.

20 Vastavalt kodukorra artikli 60 lõikele 3 võib kohtukoosseis, kellele kohtuasi on määratud, igas menetlusstaadiumis paluda Euroopa Kohtul määrata asi läbivaatamiseks suuremale kohtukoosseisule, kuid see on meede, mille üle võib kohtukoosseis, kellele kohtuasi on määratud, põhimõtteliselt ise omal algatusel vabalt otsustada (vt selle kohta kohtuotsus Hispaania *vs.* nõukogu, C-310/04, EU:C:2006:521, punkt 22).

21 Antud juhul leiab Euroopa Kohtu neljas koda, et ei ole alust paluda Euroopa Kohtul määrata asi läbivaatamiseks suurkojale.

22 Teiseks olgu meenutatud, et kodukorra artikli 83 kohaselt võib Euroopa Kohus, olles kohtujuristi ära kuulanud, uuendada määrusega menetluse suulise osa, eelkõige kui ta leiab, et tal ei ole piisavalt teavet või kui pool on pärast suulise osa lõpetamist esitanud uue asjaolu, millel on otsustav tähtsus Euroopa Kohtu lahendile, või kui asja lahendamisel tuleks tugineda argumendile, mille üle pooled või Euroopa Kohtu põhikirja artiklis 23 nimetatud huvitatud isikud ei ole vaielnud.

23 Antud juhul märgib Euroopa Kohus esiteks, et pärast seda, kui neile on antud võimalus esitatud seisukohtadega tutvuda, ei ole ükski pool ega huvitatud isik taotlenud kohtuistungi korraldamist, millise võimaluse näeb ette Euroopa Kohtu kodukorra artikkel 76.

24 Teiseks leiab Euroopa Kohus, olles kohtujuristi ära kuulanud, et tal on olemas kogu vajalik teave otsuse tegemiseks.

25 Eeskätt seoses abikaasade Leone'ide väidetava uue asjaoluga ei tundu, et seadusel, millele nad viitavad ja mis jõustus pärast käesoleva kohtuvaidluse asjaolude toimumist, võiks olla otsustav tähtsus Euroopa Kohtu lahendile.

26 Asjaolu, et Prantsusmaa valitsus ei ole maininud direktiivi 86/378 oma kirjalikes seisukohtades või kohtuistungil, mille korraldamist ta oleks saanud taotleda, ning et ka kohtujurist ei ole oma ettepanekus seda direktiivi käsitlenud, kuigi abikaasad Leone'id on sellele oma seisukohtades viidanud, ei saa samuti kuidagi õigustada suulise menetluse uuendamist põhjendusel, et pooled ei ole selle asjaolu üle vaielnud.

27 Eeltoodud kaalutlusi arvestades leiab Euroopa Kohus, et menetluse suulise osa uuendamiseks ei ole alust.

Eelotsuse küsimused

Vastuvõetavus

28 Prantsusmaa valitsus väidab esimese võimalusena, et eelotsusetaotlus on vastuvõetamatu, kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole selgitanud, kuidas seostuvad kõne all olevad siseriiklikud sätted ELTL artikliga 157, ega põhjusi, mis ta kahtleb nende vastavuses nimetatud artiklile.

29 Prantsusmaa valitsuse arvates oleks eelotsusetaotluse esitanud kohus pidanud selgitama, millised nende siseriiklike sätete tagajärjed tunduvad talle Euroopa Kohtu praktikas sõnastatud kriteeriumide kohaselt sellised, et anda alust kaudse diskrimineerimise tuvastamiseks. Samuti oleks eelotsusetaotluse esitanud kohus pidanud selgitama põhjusi, miks ta ei ole samal seisukohal kui Conseil d'État (Prantsusmaa), kes on oma kohtupraktikas juba jõudnud järeldusele, et puudub kaudne diskrimineerimine, ega ole pidanud vajalikuks Euroopa Kohtule sellekohase eelotsusetaotluse esitamist.

30 Sellega seoses tuleb esiteks meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud menetluses üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval siseriiklikul kohtul kohtuasja eripära arvesse võttes õigus hinnata eelotsuse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks ning Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Kui esitatud küsimused puudutavad liidu õiguse tõlgendamist, on Euroopa Kohus järelikult üldjuhul kohustatud eelotsuse tegema (vt eelkõige kohtuotsus Carmen Media Group, C-46/08, EU:C:2010:505, punkt 75 ja seal viidatud kohtupraktika).

31 Siseriikliku kohtu esitatud eelotsuse küsimusele saab Euroopa Kohus vastamata jätta vaid siis, kui on ilmne, et taotletud liidu õiguse tõlgendamine ei ole mingil viisil seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, või juhul kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (vt eelkõige kohtuotsus Carmen Media Group, EU:C:2010:505, punkt 76 ja seal viidatud kohtupraktika).

32 Antud juhul sisaldab eelotsusetaotlus siseriikliku õiguse ja faktiliste asjaolude kohta piisavalt andmeid, et võimaldada Euroopa Kohtul anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele, millel on ilmselge seos põhikohtuasja esemega. Põhjused, miks eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtles oma küsimustes viidatud liidu õigusnormide tõlgenduses, ja seosed, mida ta nägi nimetatud sätete ja põhikohtuasjas kõne all olevate siseriiklike sätete vahel, on hõlpsasti tuletatavad eelotsusetaotlusest, eelkõige seal toodud põhikohtuasja poolte nõuete ja argumentide kirjeldusest.

33 Teiseks olgu meenutatud, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt annab ELTL artikkel 267 liikmesriikide kohtutele asja Euroopa Kohtusse saatmiseks äärmiselt ulatusliku pädevuse, kui nad leiavad, et nende lahendada olevas asjas on tekkinud küsimusi, mis nõuavad liidu õigusnormi tõlgendamist või selle kehtivuse hindamist ning on vajalikud menetluses oleva asja lahendamiseks. Eeskätt peab kohtul, kes ei tee otsuseid viimases kohtuastmes, olema võimalus esitada Euroopa Kohtule küsimusi, mis tal tekivad, kui ta leiab, et kõrgema astme kohtu antud õigusliku hinnangu tõttu tuleks tal teha kohtuotsus, mis on vastuolus liidu õigusega (vt eelkõige kohtuotsus Elchinov, C-173/09, EU:C:2010:581, punktid 26 ja 27 ning seal viidatud kohtupraktika).

34 Kõigest eeltoodust järeldub, et Prantsusmaa valitsuse esitatud vastuväited tuleb tagasi lükata ning eelotsusetaotlus vastuvõetavaks tunnistada.

Sisulised küsimused

Sissejuhatavad märkused

35 Esiteks olgu meenutatud, et põhikohtuasi on seotud hüvitisnõudega, mille aluseks on asjaolu, et sel ajal kehtinud siseriiklike sätete kohaselt ei saanud põhikohtuasja kaebaja jääda alates 2005. aasta aprillist ennetähtaegselt pensionile koos võimalusega saada kohe pensioni ja pensionilisa staaži eest, kuna CNRACL jättis tema vastavasisulise taotluse 18. aprilli 2005. aasta otsusega rahuldamata. Selles olukorras ning arvestades asjaolu, et Lissaboni leping jõustus alles 1. detsembril 2009, tuleb eelotsuse küsimustes tõstatatud probleemidele vastamiseks võtta arvesse, nagu väitsid ka komisjon ja abikaasad Leone'id, EÜ artiklit 141, mitte ELTL artiklit 157, millele viitas eelotsusetaotluse esitanud kohus oma küsimustes.

36 Teiseks olgu meenutatud, et siseriiklikud sätted, mis reguleerivad põhikohtuasjas kõne all olevat pensionilisa ja millele viitab teine eelotsuse küsimus, võeti vastu pärast kohtuotsust Griesmar (C-366/99, EU:C:2001:648), millest nähtuvalt oli varem kehtinud siseriiklik regulatsioon vastuolus EÜ artiklis 141 ette nähtud võrdse tasustamise põhimõttega.

37 Nimelt otsustas Euroopa Kohus selles kohtuotsuses, et seoses varasemas siseriiklikus regulatsioonis ette nähtud pensionilisaga, mille maksmise ainus kriteerium oli laste kasvatamine, olid naisametnikud ja meesametnikud sellest kriteeriumist lähtuvalt samalaadses olukorras, nii et kui kõnesolev regulatsioon nägi sellise pensionilisa ette üksnes naisametnikele, jättes kõrvale meesametnikud, kes suutsid tõendada, et nad on oma lapsi kasvatanud, tõi see regulatsioon kaasa EÜ artikliga 141 keelatud otsese soolise diskrimineerimise (vt kohtuotsus Griesmar, EU:C:2001:648, eelkõige punktid 53–58 ja 67).

Teine küsimus

38 Teise küsimusega, mida tuleb analüüsida esimesena, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas EÜ artiklit 141 tuleb tõlgendada nii, et niisugune pensionilisa süsteem, nagu on kõne all põhikohtuasjas, toob tasustamise alal kaasa nais- ja meestöötajate vahelise kaudse diskrimineerimise, mis on vastuolus selle artikliga.

39 Kõigepealt olgu meenutatud, et Euroopa Kohus on leidnud, et pensionid, mida makstakse niisuguse skeemi alusel nagu põhikohtuasjas kõne all olev Prantsusmaa ametnike pensioniskeem, kuuluvad mõiste „tasu" alla EÜ artikli 141 tähenduses (vt selle kohta kohtuotsused Griesmar, EU:C:2001:648, punktid 26–38, ning Mouflin, C-206/00, EU:C:2001:695, punktid 22 ja 23).

40 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on EÜ artiklis 141 ette nähtud võrdse tasustamise põhimõttega vastuolus mitte üksnes otsest soolist diskrimineerimist kehtestavate õigusnormide kohaldamine, vaid ka selliste õigusnormide kohaldamine, mis säilitavad mees- ja naistöötajate erineva kohtlemise mittesooliste kriteeriumide alusel, kui sellist ebavõrdset kohtlemist ei ole võimalik seletada objektiivselt põhjendatud asjaoludega, millel ei ole mingit seost soolise diskrimineerimisega (vt eelkõige kohtuotsused Seymour-Smith ja Perez, C-167/97, EU:C:1999:60, punkt 52, ning Voß, C-300/06, EU:C:2007:757, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).

41 Konkreetsemalt tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et kaudse soolise diskrimineerimisega on tegemist sellise siseriikliku meetme kohaldamise puhul, mis on küll sõnastatud neutraalselt, kuid seab reaalselt ebasoodsasse olukorda palju suuremal hulgal ühest soost isikuid võrreldes teisest soost isikutega (vt eelkõige kohtuotsus Z, C-363/12, EU:C:2014:159, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika). Niisugune meede on võrdse tasustamise põhimõttega kooskõlas vaid tingimusel, et meetmest tingitud kahe töötajatekategooria erinev kohtlemine on õigustatud selliste objektiivsete asjaolude tõttu, millel ei ole mingit seost soolise diskrimineerimisega (vt eelkõige kohtuotsused Rinner-Kühn, 171/88, EU:C:1989:328, punkt 12; Voß, EU:C:2007:757, punkt 38, ning Brachner, C-123/10, EU:C:2011:675, punkt 70).

42 Antud juhul olgu märgitud, et vastavalt dekreedi nr 2003-1306 artiklile 15 määratakse nelja trimestri pikkune pensionilisa pensioni suuruse arvutamisel kõigile ametnikele iga lapse eest, kes sündis või lapsendati enne 1. jaanuari 2004 või kes võeti enne seda kuupäeva ülalpidamisele ja keda kasvatati vähemalt üheksa aastat, tingimusel et ametnik suudab tõendada, et tema tegevus on olnud katkestatud vähemalt kaks järjestikust kuud ja see on aset leidnud seoses rasedus- ja sünnituspuhkuse, lapsendamispuhkuse, lapsehoolduspuhkuse või vanema järelevalve puhkuse või alla kaheksa-aastase lapse kasvatamise puhkusega. Nimetatud sätte alusel saavad seda pensionilisa ka naisametnikud, kes sünnitasid oma õpinguaastatel enne 1. jaanuari 2004 ja enne avalikku teenistusse astumist, kui teenistusse astumine toimus kahe aasta jooksul pärast konkursil osalemiseks vajaliku diplomi saamist.

43 Niisiis tuleb tõdeda, et säte, mis näeb ette niisuguse pensionilisa, nagu on kõne all põhikohtuasjas, on mõeldud soodustama mõlemast soost ametnikke, tingimusel et nad on lapsele pühendumiseks katkestanud oma karjääri vähemalt kahe järjestikuse kuu jooksul, ning see säte näib asjassepuutuva isiku soo suhtes neutraalne eelkõige seetõttu, et põhikohtuasjas kõne all olevate õigusnormidega ette nähtud karjääri katkestamise võimalus ei tundu olevat seaduse järgi ette nähtud vaid ühest soost ametnikele.

44 Vaidlust ei ole selle üle, et nii mees- kui ka naisametnikel on võimalik katkestada karjäär seoses lapsendamispuhkuse, lapsehoolduspuhkuse või vanema järelevalve puhkuse või alla kaheksa-aastase lapse kasvatamise puhkusega.

45 Vaatamata sellisele näivale neutraalsusele tuleb siiski tõdeda, et dekreedi nr 2003-1306 artiklis 15 sätestatud kriteerium viib selleni, et kõnesoleva eelise saab palju suurem protsent naisi kui mehi.

46 Asjaolu, et seaduses ette nähtud töökatkestuste hulgas, mis annavad õiguse pensionilisale, hõlmab põhikohtuasjas kõne all olev pensionilisa süsteem rasedus- ja sünnituspuhkust, toob selle puhkuse miinimumkestust ja kohustuslikkust Prantsuse õiguses arvestades kaasa selle, et naisametnikud, kes on oma lapse bioloogilised vanemad, on olukorras, et saada eelis, mida kujutab endast see pensionilisa.

47 Seevastu meesametnike puhul esineb mitu faktorit, mis märgatavalt vähendavad nende arvu ametnike seas, kes tegelikult võivad selle eelise saada.

48 Selle kohta olgu esiteks märgitud, et erinevalt rasedus- ja sünnituspuhkusest on muud puhkused, mis võivad anda õiguse kõnesolevale pensionilisale, ametniku jaoks vabatahtlikud.

49 Teiseks nähtub eelkõige Prantsusmaa valitsuse kirjalikest seisukohtadest, et niisugustes seaduses ette nähtud olukordades nagu lapsehoolduspuhkus, vanema järelevalve puhkus või lapse kasvatamise puhkus ei saada palka ega omandata pensioniõigusi. Vanema järelevalve puhkusel ja lapse kasvatamise puhkusel viibimine toob kaasa ka kõrgemale palgajärgule tõusmise aeglustumise või peatumise.

50 Asjaolu, et niisugune pensionilisa süsteem, nagu on kõne all põhikohtuasjas, annab eelise peamiselt naisametnikele, leidis sõnaselgelt äramärkimist ka Conseil d'État' 29. detsembri 2004. aasta otsuses D'Amato jt (nr 265097), mille Prantsusmaa valitsus oma seisukohtade kinnituseks esitas. Samasugune märkus sisaldus ka võrdsete võimaluste ja diskrimineerimisvastase komisjoni 26. septembri 2005. aasta otsuses nr 2005-32, millele viitasid abikaasad Leone'id oma kirjalikes seisukohtades.

51 Kõike eeltoodut arvestades tuleb tõdeda, et kaheks kuuks kutsetegevuse katkestamise tingimus, mis on põhikohtuasjas kõne all olevas süsteemis pensionilisa saamise eelduseks, näib küll ametnike soo suhtes neutraalne, kuid sellele vastab oluliselt väiksem protsent meesametnikke kui naisametnikke, mistõttu see seab palju suurema arvu ühest soost töötajaid halvemasse olukorda kui teisest soost töötajaid.

52 Selles olukorras tuleb kontrollida, kas niisugune nais- ja meestöötajate erinev kohtlemine on õigustatud objektiivsete asjaolude tõttu, millel ei ole mingit seost soolise diskrimineerimisega.

53 Selle kohta nähtub Euroopa Kohtu praktikast, et nii on see eelkõige juhul, kui valitud vahendid teenivad õiguspärast sotsiaalpoliitika eesmärki ja on nimetatud eesmärgi saavutamiseks sobivad ja vajalikud (vt eelkõige kohtuotsused Seymour-Smith ja Perez, EU:C:1999:60, punkt 69 ja seal viidatud kohtupraktika, ning Brachner, EU:C:2011:675, punkt 70 ja seal viidatud kohtupraktika).

54 Peale selle saab neid vahendeid pidada seatud eesmärgi saavutamiseks sobivaks üksnes siis, kui need vastavad tõepoolest huvile saavutada see eesmärk ning kui neid rakendatakse järjekindlalt ja süstemaatiliselt (kohtuotsused Hartlauer, C-169/07, EU:C:2009:141, punkt 55; Georgiev, C-250/09 ja C-268/09, EU:C:2010:699, punkt 56; Fuchs ja Köhler, C-159/10 ja C-160/10, EU:C:2011:508, punkt 85, ning Brachner, EU:C:2011:675, punkt 71).

55 Liikmesriigi kui eeldatavalt diskrimineeriva sätte autori ülesanne on näidata, et see säte vastab õiguspärasele sotsiaalpoliitika eesmärgile, et sellel eesmärgil ei ole mingit seost soolise diskrimineerimisega ning et ta võis mõistlikult pidada valitud vahendeid selle eesmärgi saavutamiseks sobivaks (kohtuotsus Brachner, EU:C:2011:675, punkt 74 ja seal viidatud kohtupraktika).

56 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb ühtlasi, et kuigi lõppastmes on siseriikliku kohtu – kes ainsana on pädev asjaolusid hindama ja siseriiklikku õigust tõlgendama – ülesanne tuvastada, kas ja kuivõrd on asjaomane seaduse säte sellise objektiivse asjaolu tõttu õigustatud, on Euroopa Kohus, kes peab andma eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele tarviliku vastuse, pädev andma põhikohtuasja toimikust ning talle esitatud kirjalikest ja suulistest seisukohtadest tuletatud juhiseid, mis võimaldavad eelotsusetaotluse esitanud kohtul asja lahendada (vt eelkõige kohtuotsus Brachner, EU:C:2011:675, punkt 72 ja seal viidatud kohtupraktika).

57 Põhikohtuasjas kõne all oleva pensionilisa süsteemi kohta märkis Prantsusmaa valitsus – kellel lasub kohustus tõendada, nagu käesoleva otsuse punktis 55 meenutatud, et see süsteem vastab õiguspärasele sotsiaalpoliitika eesmärgile ja et sellel eesmärgil ei ole mingit seost soolise diskrimineerimisega – oma seisukohtades, et pensionilisa eesmärk on heastada halvemusi tööalases karjääris, mis tulenevad kutsetegevuse katkestamisest laste sündimise, perekonda saabumise või kasvatamise tõttu.

58 Soov heastada halvemusi tööalases karjääris kõigile töötajatele, nii naistele kui ka meestele, kes on mingiks ajaks karjääri katkestanud, et pühenduda oma lastele, on kahtlemata õiguspärane sotsiaalpoliitika eesmärk.

59 Kuid üldistest väidetest ei piisa tõendamaks, et põhikohtuasjas kõne all oleva taolise siseriikliku sätte eesmärk ei ole seotud soolise diskrimineerimisega, ning selliste väidete alusel ei ole võimalik mõistlikult järeldada, et valitud vahendid on selle eesmärgi saavutamiseks sobivad (vt selle kohta eelkõige kohtuotsused Seymour-Smith ja Perez, EU:C:1999:60, punkt 76, ning Nikoloudi, C-196/02, EU:C:2005:141, punkt 52).

60 Antud juhul tuleb seda enam tähelepanu pöörata käesoleva otsuse punktides 52–55 meenutatud nõuete tegelikule täitmisele, kuna vastavalt käesoleva otsuse punktides 36 ja 37 rõhutatule võeti põhikohtuasjas kõne all olev pensionilisa süsteem vastu selleks, et viia siseriiklik õigus meeste ja naiste võrdse tasustamise põhimõttega kooskõlla pärast seda, kui Euroopa Kohus oli tuvastanud varasema siseriikliku regulatsiooni vastuolu selle põhimõttega.

61 Seoses sellega väitsid komisjon ja abikaasad Leone'id, et Prantsuse Vabariik on asendanud varasema regulatsiooni uuega, mis on selliste meetmete kattevarjus, mis näivad neutraalsed isikute soo osas, kellele neid meetmeid kohaldatakse, tegelikult säilitanud varasema regulatsiooni eesmärgid ning säilitanud ja põlistanud selle reaalsed tagajärjed.

62 Abikaasad Leone'id on seisukohal, et uuel regulatsioonil on tegelikult sama ese ja alus mis vanal, s.o heastada halvemusi tööalases karjääris, mis on tingitud ajast, mille ametnik on oma karjääri jooksul kulutanud laste kasvatamisele. Seega on Prantsuse Vabariik kasutanud kunstlikku, karjääri katkestamisel põhinevat kriteeriumi ainuüksi eesmärgil vältida finantstagajärgi, mis võiksid olla liidu õiguse korrektsel kohaldamisel, ning see liikmesriik ei ole suutnud näidata, et tehtud muudatustel oleks õiguspärane eesmärk, millel ei ole mingit seost soolise diskrimineerimisega.

63 Prantsusmaa valitsus väidab, et laste eest hoolitsemiseks karjääri katkestamisel on otsene mõju ametniku pensioni suurusele kas seetõttu, et pensioni arvutamisel ei võeta arvesse töökatkestuse perioode, või seetõttu, et need katkestused toovad kaasa karjääri aeglustumise, ning põhikohtuasjas kõne all oleva pensionilisa eesmärk on seesugust mõju pensioni maksmisel rahaliselt kompenseerida.

64 Vastavalt käesoleva otsuse punktis 56 meenutatud kohtupraktikale on Euroopa Kohtu ülesanne anda tema käsutuses olevast toimikust ning talle esitatud seisukohtadest lähtuvalt juhiseid, mis võimaldavad siseriiklikul kohtul asja lahendada.

65 Esiteks, nagu nähtub Prantsusmaa valitsuse seisukohtadest, jätkub rasedus- ja sünnituspuhkuse ning lapsendamispuhkuse ajal pensioniõiguste ja kõrgemale palgajärgule tõusmise õiguste omandamine, samas kui lapsehoolduspuhkuse ajal säilitatakse kõrgemale palgajärgule tõusmise õigused täielikult ja vanema järelevalve puhkuse ajal osaliselt. Neil asjaoludel tekib põhjendatud kahtlus, kuivõrd on põhikohtuasjas kõne all oleva pensionilisa eesmärgiks tõepoolest heastada selliste perioodide arvestamata jätmist pensioni arvutamisel või heastada ametniku karjääri aeglustumisest tulenevaid halvemusi, nagu väidab Prantsusmaa valitsus.

66 Sama kehtib *a priori* asjaolu tõttu, et pensionilisa määratakse ühetaoliselt kogu aasta eest, arvestamata töökatkestuse tegelikku kestust.

67 Selles kontekstis on oluline veel toonitada, et pensionilisa suurus on jäänud samaks võrreldes varasema pensionilisa süsteemiga, mis tunnistati vastuolus olevaks EÜ artikliga 141 vastavalt kohtuotsusele Griesmar (EU:C:2001:648). Kuid nagu nimetatud otsuses märgitud, oli selles süsteemis kehtinud pensionilisal teistsugune eesmärk: heastada halvemusi tööalases karjääris, mille all kannatasid naised seetõttu, et nad pühendusid oma karjääri jooksul laste kasvatamisele.

68 Selle kohta võib märkida, et ühele aastale vastav pensionilisa ühe lapse kohta perekonnas on kahtlemata kooskõlas viimati nimetatud eesmärgiga, kuid asjaolu, et selle pensionilisa suurus säilitati põhikohtuasjas kõne all oleva regulatsiooni raames muutumatuna, tekitab kahtlusi, nagu juba märgitud, kas see on käesoleva otsuse punktis 57 mainitud eesmärgi saavutamiseks sobiv.

69 Teiseks, käesoleva otsuse punktis 54 meenutatud nõude kohta, mis seostub eesmärgi järjekindla ja süstemaatilise elluviimisega, tuleb märkida järgmist.

70 Esiteks, dekreedi n 2003-1306 artikli 15 punktist 3 tulenevalt saavad põhikohtuasjas kõne all olevat pensionilisa ka naissoost ametnikud, kes sünnitasid oma õpinguaastatel enne 1. jaanuari 2004 ja enne avalikku teenistusse astumist, kui teenistusse astumine toimus kahe aasta jooksul pärast konkursil osalemiseks vajaliku diplomi saamist, ilma et nende suhtes kohaldataks tegevuse katkestamise tingimust.

71 Kuivõrd niiviisi kehtestatud erand tähendab seda, et pensionilisa makstakse ametnikule, kes ei ole oma karjääri katkestanud ega kannata seetõttu halvemuste all, mida see pensionilisa peaks heastama, näib see säte *a priori* niisugune, et see võib sattuda vastuollu järjekindluse ja süstemaatilisuse nõudega.

72 Teiseks, põhikohtuasjas kõne all olev pensionilisa süsteem näeb ette, et kui on tegemist teatud lastega – näiteks abikaasa lapsed või lapsed, kelle hooldusõigus on antud üle pensionärile või tema abikaasale, või lapsed, kes on antud pensionäri või tema abikaasa eestkoste alla, kui eestkostega kaasneb lapse tegelik ja püsiv hooldamine, või lapsed, kelle pensionär või tema abikaasa on võtnud oma koju kasvatada –, sõltub pensionilisa saamine mitte üksnes kaheks kuuks kutsetegevuse katkestamisest, vaid ka tingimusest, et lapsi oleks kasvatatud vähemalt üheksa aasta jooksul.

73 Niisugune täiendav tingimus ei tundu *a priori* olevat kooskõlas eesmärgiga, mida Prantsusmaa valitsus antud juhul väidab.

74 Arvesse tuleb võtta ka eespool märgitut, et antud juhul tulenes põhikohtuasjas kõne all oleva pensionilisa süsteemi vastuvõtmine kohtuotsuse Griesmar (EU:C:2001:648) järel tekkinud vajadusest kõrvaldada varem kehtinud pensionilisa süsteemi vastuolu võrdse tasustamise põhimõttega.

75 Kuna põhikohtuasjas kõne all olevat pensionilisa süsteemi kavatseti kohaldada pensionimaksetele alates 28. maist 2003 ja seoses lastega, kes sündisid, lapsendati või võeti perekonda enne 1. jaanuari 2004, oli põhikohtuasjas kõne all oleva pensionilisa süsteemi eesmärk järelikult reguleerida seda, mis saab pensionilisast, mille maksmist reguleeris seni varasem süsteem.

76 Olgu meenutatud, et kõnesolevas kohtuotsuses leidis Euroopa Kohus, et varasem süsteem oli võrdse tasustamise põhimõttega vastuolus, sest see välistas pensionilisa maksmise meesametnikele, kes suudavad tõendada, et nad on oma lapsi kasvatanud (kohtuotsus Griesmar, EU:C:2001:648, punkt 67).

77 Seoses sellega tuleb rõhutada, et kuigi põhikohtuasjas kõne all oleva süsteemiga ette nähtud pensionilisa maksmise tingimusi kohaldatakse üksnes pensionidele, mis kuluvad väljamaksmisele pärast selle süsteemi jõustumist, võib see süsteem siiski ka tulevikus jätta teatud meesametnikud ilma õigusest, mis neil on olnud EÜ artikli 141 vahetu õigusmõju tõttu. Olgu meenutatud, et liidu õigusega ei ole liikmesriikide selline tegevus vastuolus, tingimusel et meetmed, mida nad sellega seoses võtavad, järgiksid meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtet (vt selle kohta kohtuotsus Roks jt, C-343/92, EU:C:1994:71, punktid 29 ja 30).

78 Käesoleva otsuse punktidest 65–73 nähtuvalt aga ei näi põhikohtuasjas kõnealuse pensionilisa süsteemi puhul see nii olevat, kuid lõpliku hinnangu peavad sellele andma siseriiklikud kohtud.

79 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades peab teisele küsimusele vastama, et EÜ artiklit 141 tuleb tõlgendada nii, et kui seda ei saa õigustada objektiivsete faktoritega, mis ei ole seotud soolise diskrimineerimisega, näiteks õiguspärase sotsiaalpoliitika eesmärgiga, ja kui see ei ole taotletud eesmärgi saavutamiseks sobiv ja vajalik – mis eeldab seda, et see vastab tõepoolest huvile taotletav eesmärk saavutada ning seda rakendatakse järjekindlalt ja süstemaatiliselt – toob niisugune pensionilisa süsteem, nagu on kõne all põhikohtuasjas, tasustamise alal kaasa nais- ja meestöötajate vahelise kaudse diskrimineerimise, mis on vastuolus selle artikliga.

Esimene küsimus

80 Esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas EÜ artiklit 141 tuleb tõlgendada nii, et niisugused sätted, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja mis reguleerivad ennetähtaegselt pensionile jäämist koos võimalusega saada kohe pensioni, toovad tasustamise alal kaasa nais- ja meestöötajate vahelise kaudse diskrimineerimise, mis on vastuolus selle artikliga.

81 Kõigepealt olgu rõhutatud, et pensioniseadustiku artiklid L. 24 ja R. 37, mis reguleerivad ennetähtaegselt pensionile jäämist koos võimalusega saada kohe pensioni, võeti nagu põhikohtuasjas kõne all olevat pensionilisa süsteemi käsitlevad sättedki vastu selleks, et arvestada kohtuotsusest Griesmar (EU:C:2001:648) tulenevaid juhiseid.

82 Nende artiklite kohaselt on ametnikul, kellel on kolm last või üks üle ühe aasta vanune laps, kes on 80-protsendilise või suurema puudega, õigus jääda ennetähtaegselt pensionile, tingimusel et ta suudab iga lapse osas tõendada, et tema tegevus on olnud katkestatud vähemalt kaks järjestikust kuud ja see on aset leidnud seoses rasedus- ja sünnituspuhkuse, isapuhkuse, lapsendamispuhkuse, lapsehoolduspuhkuse või vanema järelevalve puhkuse või alla kaheksa-aastase lapse kasvatamise puhkusega. Üheaegsete sündide või lapsendamiste korral peab kõigi laste kohta arvessevõetav tegevuse katkestamine olema samuti kestnud kaks kuud.

83 Bioloogiliste või lapsendatud laste puhul peab see tegevuse katkestamine olema toimunud ajavahemikus sünnile või lapsendamisele eelnenud neljanda nädala esimesest päevast kuni sünnile või lapsendamisele järgnenud 16. nädala viimase päevani.

84 Ülalpidamisele võetud laste kohta näevad eespool nimetatud sätted ette, et asjaomane ametnik peab olema neid lapsi kasvatanud vähemalt üheksa aastat ja tegevuse katkestamine peab olema toimunud kas enne nende 16-aastaseks saamist või enne, kui nad lakkasid olemast ülalpeetavad.

85 Veel nähtub nendest sätetest, et tegevuse katkestamisega samastatakse ajavahemikud, mille vältel ei pidanud huvitatud isik sissemakseid tegema ja mille vältel ta ei tegelenud mingi kutsetegevusega.

86 Põhjustel, mis on *mutatis mutandis* identsed käesoleva otsuse punktides 43–49 kirjeldatud põhjustega, tuleb kõigepealt tõdeda, et kuigi need sätted näivad asjaomaste ametnike soo suhtes neutraalsed, viivad põhikohtuasjas kõne all oleva eelise andmise tingimused antud juhul selleni, et kõnesoleva eelise saab palju suurem protsent naisi kui mehi.

87 Neil asjaoludel tuleb vastavalt käesoleva otsuse punktides 52–55 meenutatud kohtupraktikast tulenevatele põhimõtetele järgmiseks kontrollida, kas niisugune nais- ja meestöötajate erinev kohtlemine on õigustatud objektiivsete asjaolude tõttu, millel ei ole mingit seost soolise diskrimineerimisega.

88 Selle kohta märkis Prantsusmaa valitsus oma seisukohtades, et vastavate siseriiklike sätetega taotletakse sama eesmärki kui põhikohtuasjas kõne all oleva pensionilisaga, nimelt heastada halvemusi tööalases karjääris, mis tulenevad kutsetegevuse katkestamisest laste sündimise, perekonda saabumise või kasvatamise tõttu.

89 Nagu käesoleva otsuse punktis 56 meenutatud, on siseriikliku kohtu ülesanne kõiki asjassepuutuvaid tegureid arvesse võttes lõppastmes kontrollida, kas seda iseloomustavaid tingimusi arvestades aitab põhikohtuasjas kõne all olev süsteem, mis näeb ette ennetähtaegselt pensionile jäämise koos võimalusega saada kohe pensioni, taotletava eesmärgi saavutamiseks mõeldud vahendina kaasa selle eesmärgi saavutamisele ning kas see vastab tõepoolest huvile taotletav eesmärk saavutada ja kas seda rakendatakse eesmärgi osas järjekindlalt ja süstemaatiliselt. Euroopa Kohus on siiski pädev andma siseriiklikule kohtule juhiseid, mis võimaldavad sel kohtul asja lahendada.

90 Eeskätt seoses tõelise huviga antud juhul väidetav eesmärk saavutada ja seoses sellekohase järjekindluse ja süstemaatilisuse nõudega tuleb kõigepealt märkida, et *a priori* ei tundu, et ametnikel ennetähtaegselt pensionile jäämise lubamine koos võimalusega saada kohe pensioni oleks seda laadi asjaolu, mis heastaks halvemusi tööalases karjääris, mis tulenevad kutsetegevuse kolmel korral kaheks kuuks katkestamisest laste sündimise, perekonda saabumise või kasvatamise tõttu või kutsetegevuse ühel korral kaheks kuuks katkestamisest 80-protsendilise või suurema puudega lapse sündimise, perekonda saabumise või kasvatamise tõttu. Ka Prantsusmaa valitsus ei ole selgitanud, mil viisil saaks see heastada niisuguseid halvemusi tööalases karjääris.

91 Veel tuleb lisada, et mitmesugused põhikohtuasjas kõne all olevat eelist iseloomustavad asjaolud ei tundu väidetava halvemuste heastamise eesmärgi suhtes järjekindlalt õigustatud.

92 Esiteks, nagu on põhikohtuasjas kõne all oleva pensionilisaga seoses käesoleva otsuse punktides 72 ja 73 märgitud, kehtib eelöeldu olukorras, kus teatud laste puhul sõltub ennetähtaegselt pensionile jäämine koos võimalusega saada kohe pensioni mitte üksnes kutsetegevuse kaheks kuuks katkestamisest, vaid ka täiendavast tingimusest, et asjaomane ametnik oleks lapsi kasvatatud vähemalt üheksa aastat.

93 Teiseks laieneb eelöeldu ka asjaolule, et kõnesolev eelis antakse kõigile ametnikele, kui nad on katkestanud oma karjääri kolmeks kahekuuliseks perioodiks kolme lapse tõttu või üheks kahekuuliseks perioodiks 80-protsendilise või suurema puudega lapse tõttu. Nimelt ei tundu, et kahekuulisest karjäärikatkestusest tulenev ebasoodsam olukord karjääri osas, mida see eelis on väidetavalt mõeldud tasakaalustama, oleks erinev sõltuvalt sellest, kas sündinud või lapsendatud laps on puudega või mitte.

94 Kolmandaks laieneb see ka asjaolule, et põhikohtuasjas kõne all olevatest sätetest näib tulenevat, et üheaegsete sündide või lapsendamiste korral võetakse arvesse sellest tulenevat ühte kahekuulist karjäärikatkestuse perioodi nii mitu korda, kui palju on asjassepuutuvaid lapsi. *A priori* ei tundu, et kahekuulisest karjäärikatkestusest tulenev ebasoodsam olukord karjääri osas, mida see eelis on mõeldud tasakaalustama, oleks erinev sõltuvalt sellest, kas karjäärikatkestus on tingitud ühe või mitme lapse sünnist või lapsendamisest.

95 Neljandaks on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne hinnata, kas eespool viidatud järjekindluse nõuet rikuvad oma konkreetse ulatuse tõttu ka pensioniseadustiku artikli L. 14 I lõike kolmanda lõigu ja artikli R. 37 III lõike sätted, mis näevad ette, et põhikohtuasjas kõne all olev eelis antakse lähtuvalt ajavahemikest, mille vältel ei tegelenud huvitatud isik mingi kutsetegevusega.

96 Olgu lisatud, et hindamise käigus, mis tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul läbi viia tagamaks, et põhikohtuasjas kõne all olev süsteem vastab tõepoolest huvile saavutada väidetav eesmärk ja seda rakendatakse eesmärgi osas järjekindlalt ja süstemaatiliselt, võib eelotsusetaotluse esitanud kohtul olla vaja arvesse võtta ka võimalikke suhteid, mis on põhikohtuasjas kõne all oleva ennetähtaegselt pensionile jäämise süsteemi koos võimalusega saada kohe pensioni ja varasema siseriikliku

regulatsiooni vahel, millele see järgnes ja mille kohta ei ole Euroopa Kohtul piisavalt teavet. Eeskätt võib siseriiklikul kohtul olla vaja sellega seoses kontrollida, millisel määral võivad need suhted seda hindamist mõjutada, lähtudes sellest, mida on põhikohtuasjas kõne all oleva pensionilisa süsteemi kohta käesolevas otsuses märgitud.

97 Võttes arvesse käesoleva otsuse punktis 81 meenutatut, tuleb siinse asja kohta veel märkida, et käesoleva otsuse punktides 74–78 selle pensionilisa kohta sõnastatud kaalutlused kehtivad *mutatis mutandis* ka ennetähtaegselt pensionile jäämise süsteemi suhtes koos võimalusega saada kohe pensioni, mis on kõne all põhikohtuasjas.

98 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades peab esimesele küsimusele vastama, et EÜ artiklit 141 tuleb tõlgendada nii, et kui seda ei saa õigustada objektiivsete faktoritega, mis ei ole seotud soolise diskrimineerimisega, näiteks õiguspärase sotsiaalpoliitika eesmärgiga, ja kui see ei ole taotletud eesmärgi saavutamiseks sobiv ja vajalik – mis eeldab seda, et see vastab tõepoolest huvile taotletav eesmärk saavutada ning seda rakendatakse järjekindlalt ja süstemaatiliselt – toob niisugune ennetähtaegselt pensionile jäämise süsteem koos võimalusega saada kohe pensioni, nagu on kõne all põhikohtuasjas, tasustamise alal kaasa nais- ja meestöötajate vahelise kaudse diskrimineerimise, mis on vastuolus selle artikliga.

Kolmas küsimus

99 Kolmanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas kaudne diskrimineerimine, mida võis esimese ja teise küsimuse analüüsimise raames täheldada, võib olla õigustatud EÜ artikli 141 lõike 4 alusel.

100 Viimati nimetatud säte näeb ette, et pidades silmas meeste ja naiste täieliku ja tegeliku võrdõiguslikkuse tagamist tööasjus, ei takista võrdse kohtlemise põhimõte ühtki liikmesriiki säilitamast või võtmast meetmeid, mis sätestavad erilised eelised, et hõlbustada alaesindatud sool tegutsemist oma kutsealal ja ära hoida või heastada halvemusi tööalases karjääris.

101 Antud juhul piisab selles suhtes meenutamisest, et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et niisugune meede nagu põhikohtuasjas kõne all olev pensionilisa ei ole selles EÜ asutamislepingu sättes ette nähtud meede, kuna see piirdub sellega, et ametnikele makstakse pensionileminekul pensionilisa staaži eest, ilma et see heastaks probleeme, mis võivad ametnikel esineda tööalase karjääri jooksul, ning see ei tundu heastavat neil töötajail taluda tulnud halvemusi seeläbi, et abistaks neid nende karjääris ja tagaks meeste ja naiste täieliku ja tegeliku võrdõiguslikkuse tööasjus (vt selle kohta kohtuotsus Griesmar, EU:C:2001:648, punktid 63–65; vt ka kohtuotsused komisjon *vs*. Itaalia, C-46/07, EU:C:2008:618, punktid 57 ja 58, ning komisjon *vs*. Kreeka, C-559/07, EU:C:2009:198, punktid 66–68).

102 Sama kehtib sellise meetme puhul nagu ennetähtaegselt pensionile jäämine koos võimalusega saada kohe pensioni, kuna see meede, mis piirdub tööalase karjääri ennetähtaegse lõpetamise soodustamisega, ei ole samuti selline, et see heastaks probleeme, mis võivad ametnikel esineda tööalase karjääri jooksul, seeläbi, et abistaks neid nende karjääris ja tagaks meeste ja naiste täieliku ja tegeliku võrdõiguslikkuse tööasjus.

103 Eeltoodud kaalutlusi arvestades peab kolmandale küsimusele vastama, et EÜ artikli 141 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et selles sättes ette nähtud meetmete hulka ei kuulu niisugused siseriiklikud meetmed, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis piirduvad sellega, et võimaldavad asjaomastel töötajatel jääda ennetähtaegselt pensionile koos võimalusega saada kohe pensioni, ja sellega, et neile makstakse pensionileminekul pensionilisa staaži eest, kuid ei heasta probleeme, mis neil võivad esineda tööalase karjääri jooksul.

Kohtukulud

104 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. **EÜ artiklit 141 tuleb tõlgendada nii, et kui seda ei saa õigustada objektiivsete faktoritega, mis ei ole seotud soolise diskrimineerimisega, näiteks õiguspärase sotsiaalpoliitika eesmärgiga, ja kui see ei ole taotletud eesmärgi saavutamiseks sobiv ja vajalik – mis eeldab seda, et see vastab tõepoolest huvile taotletav eesmärk saavutada ning seda rakendatakse järjekindlalt ja süstemaatiliselt – toob niisugune ennetähtaegselt pensionile jäämise süsteem koos võimalusega saada kohe pensioni, nagu on kõne all põhikohtuasjas, tasustamise alal kaasa nais- ja meestöötajate vahelise kaudse diskrimineerimise, mis on vastuolus selle artikliga.**

2. **EÜ artiklit 141 tuleb tõlgendada nii, et kui seda ei saa õigustada objektiivsete faktoritega, mis ei ole seotud soolise diskrimineerimisega, näiteks õiguspärase sotsiaalpoliitika eesmärgiga, ja kui see ei ole taotletud eesmärgi saavutamiseks sobiv ja vajalik – mis eeldab seda, et see vastab tõepoolest huvile taotletav eesmärk saavutada ning seda rakendatakse järjekindlalt ja süstemaatiliselt – toob niisugune pensionilisa süsteem, nagu on kõne all põhikohtuasjas, tasustamise alal kaasa nais- ja meestöötajate vahelise kaudse diskrimineerimise, mis on vastuolus selle artikliga.**

3. **EÜ artikli 141 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et selles sättes ette nähtud meetmete hulka ei kuulu niisugused siseriiklikud meetmed, nagu on kõne all põhikohtuasjas, mis piirduvad sellega, et võimaldavad asjaomastel töötajatel jääda ennetähtaegselt pensionile koos võimalusega saada kohe pensioni, ja sellega, et neile makstakse pensionileminekul pensionilisa staaži eest, kuid ei heasta probleeme, mis neil võivad esineda tööalase karjääri jooksul.**

Allkirjad